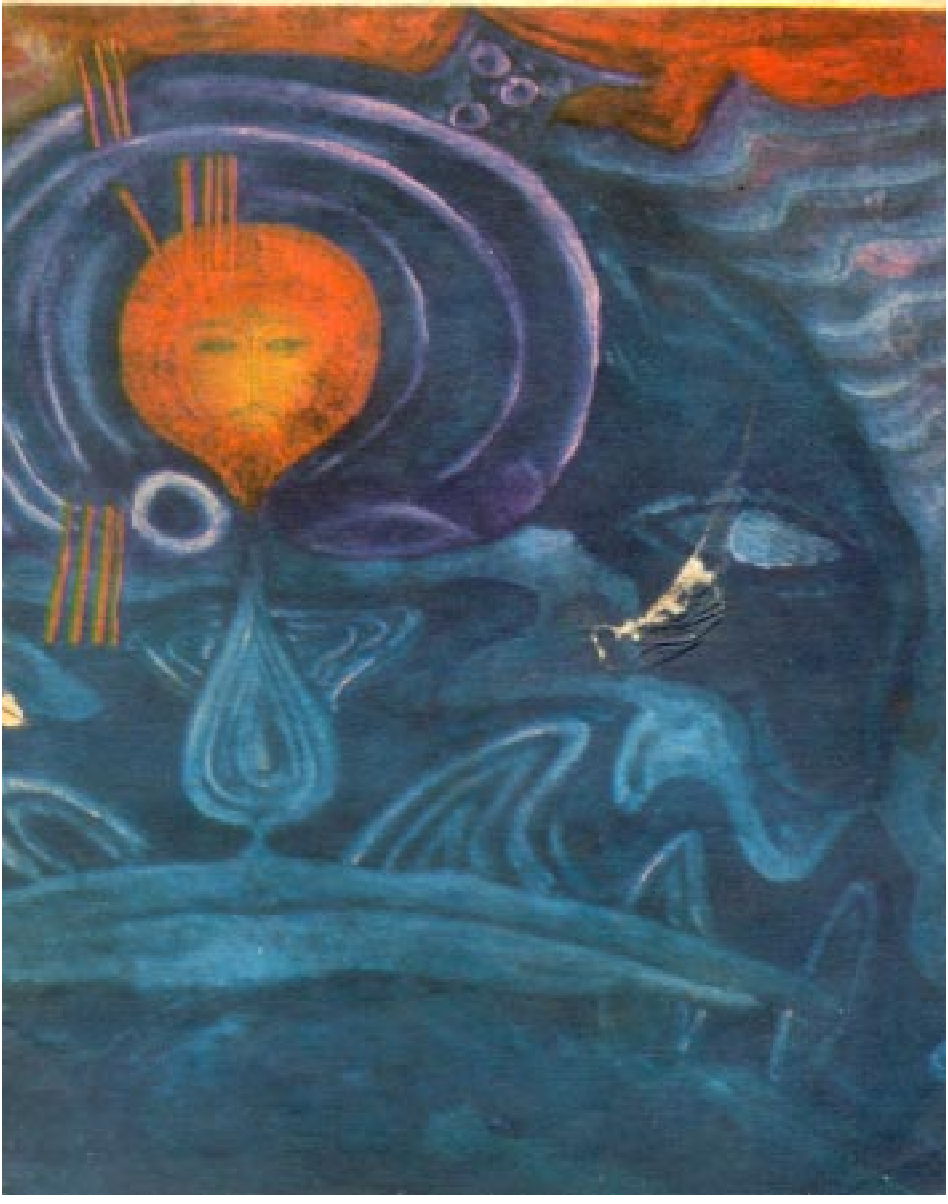
OVIDIU PĂUN

Mesajul lui Paganini

0VIDIU PĂUN

S-a născut la 30 ianuarie 1913, la Bucureşti. Este absolvent al Facultăţii de drept din Capitală. A îndrăgit de la o vîrstă toarte fragedă literatura, iar din 1955 este un consecvent cititor al colecţiei S.F. şi al tuturor cărţilor de anticipaţie publicate la noi. Din 1963 colaborează frecvent cu diverse articole la „Viaţa studenţească“, „Informaţia Bucureştiului“, „Steagul roşu“, „Scînteia tineretului“ etc. Actualmente este redactor la ziarul „Scînteia tineretului“.

În 1969 îi apar în revista ieşeană „Cronica“ primele încercări literare, schiţele „Homer“ şi „Scurt circuit“. A definitivat recent un volum de schiţe şi povestiri pe care l-a predat Editurii „Albatros“ sub titlul „Cum am rămas corijent la religie“. Lucrează la romanul poliţist „Ucigaşul cedează regina“ şi la un ciclu de nuvele inspirate din viaţa muncitorilor de pe şantiere. Mai are în pregătire o culegere de povestiri ştiinţifico-fantastice, „Extraordinarele aventuri ale lui Petrache Petrescu“, una dintre acestea fiind prezentată în numărul de faţă al Colecţiei.

Mesajul lui Paganini
de 0VIDIU PĂUN

Capitolul I
În care Petrache Petrescu are prilejul să scape de plictiseală

Robotul-fotograf zumzăia încetişor, trebăluind prin camera crimei. Petrache Petrescu, un bărbat înalt, adus de spate, purtînd cu jenă vizibilă o bărbuţă firavă şi o chelie fară speranţe, privea.

Era încă năuc.

În zorii zilei, cînd ţi-e somnul mai dulce, toate jigodiile de roboţi de alarmă se porniseră să ţiuie, să sfîrîie, să clipească şi să-l pipăie cu degetele lor boante şi încărcate de electricitate. Se trezise şi se îmbrăcase maşinal. Era frînt de oboseală. Jucase şah pînă după miezul nopţii cu o venusiană drăguţă coz, aflată în carantină la marele hotel interplanetar din Calafat.

Desigur, prin video. Ei, şi după ce schimbi atîtea priviri galeşe, bezele şi tot tacîmul – cum ziceau strămoşii – e şi normal că nu-ţi prea vine să te duci la culcare. Aşa se face că Petrache Petrescu, inspectorul regional pentru fapte antisociale, aţipise cu greu şi numai cu sprijinul robotului de adormit, pe care îl concepuse, îl construise şi-l programase de unul singur. Asta pentru că, în calitatea lui de coborîtor dintr-o veche familie de olteni, avea un dispreţ suveran faţă de somnifere şi de orice alte pilule, indiferent de efectul lor.

Dar, veți întreba, de ce o fi avut nevoie Petrache Petrescu de un robot care să-l ajute la adormit?

Doar, după cîte ați înțeles, omul era un soi de detectiv, mă rog, un tip care, oricum, ar fi trebuit să aibă de lucru pînă peste cap.

Ei bine, greşiți! Petrache Petrescu murea de plictiseală! Petrache Petrescu şoma, pur şi simplu! În zona imensă de a cărei linişte era direct răspunzător, în aşa-numitul parc natural al Olteniei, faptele antisociale erau încă de pe atunci ceva mai rare decît eclipsele de soare. Petrache Petrescu, bărbat încă tînăr – abia trecuse de optzeci de ani – fost pilot de aeronavă şi vestit jucător de tenis, nu se putea împăca neam cu sedentarismul.

Mai clocea el la cîte-o invenție măruntă, mai se aduna la cîte o partidă de dublu mixt cu doctorul Gîrbea şi cele două asistente de la centrul de carantină, se mai juca uneori de-a scufundătorul în apele de lacrimă ale marelui fluviu*, dar, în rest nimic interesant, nimic care să poată captiva pe un om care se simțea încă în deplinătatea puterilor sale.

De aceea întocmise nenumărate rapoarte către Consiliul Forțelor Umane cerînd o muncă mai activă, mai dificilă. De aceea, pentru a scăpa de insomniile care-i măcinau nervii, născocise roboțelul acela de adormit. Şi tot de aceea căzuse în extaz în fața gîgîlicei celeia de venusiene, cu ochii „ca două guri de călimară”, cum spunea nu mai ştiu care poet din veacurile trecute.

În ochii imenşi ai fetişcanei acesteia venite să picteze tocmai aici, în România, burlacul înrăit care era Petrache Petrescu întrezărise posibilitatea aventurii, a evadării din plictiseala celor două sau trei amenzi de inactivare** date cine ştie căror aerobuzişti neatenți, amenzi care erau singurele rezultate ale muncii lui de un an întreg.

Gemu încetişor. Sunetul răsună straniu în încăperea cu pereții de sticlă. Petrache Petrescu tresări. Îşi dădu seama, surprins, că adormise.

– Mhrr! făcu el către robotul-fotograf, care, terminîndu-şi treburile, se aşezase în poziție de drepți şi stătea neclintit, aşteptînd ordine.

Dar namila nu-i răspunse.

– Să ştii că inactivitatea asta m-a îndobitocit de tot, spuse ca pentru sine inspectorul. De-atîta plictiseală am ajuns un somnoros plîngăreț şi sentimental. Am şi eu un caz mai de doamne-ajută şi tocmai acum m-a lovit somnul! Stau aici, cu victima lîngă mine, peste o oră trebuie să raportez la centru ce s-a întîmplat şi ce măsuri am luat, iar mie-mi arde de vise şi de melancolie. Pfui!

Cu gesturi hotărîte se dezbrăcă, scoțînd la iveală un trup uscățiv, pe care semnele vîrstei puteau fi cu greu descoperite. Apăsă pe butonul camerei etanşe, intră şi dădu

---

* Este vorba de Dunăre, pe care oamenii reuşiseră s-o salveze de la poluare încă din ultimii ani ai celui de-al doilea mileniu.

** Pentru oamenii din epoca despre care vorbim, singura rațiune de a exista era munca, activitatea creatoare. În mod firesc, sancțiunile constau în interdicția de a munci.

drumul la apă. Peste un minut urca spre suprafață ca o nălucă. Țîșni într-un guler de stropi, văzu că afară se iveau zorile, trase, sălbatic, o gură de aer şi plonja din nou în adînc. Întoarcerea fu cu mult mai dificilă. Curentul îl împingea cu putere către est, şi luminile camerei subacvatice în care zăcea corpul fără viață al Ilenei Dumitru se zăreau departe, în străfunduri. Încordîndu-se ca un arc, Petrache Petrescu izbuti să se agate de bara camerei etanşe. Intră, închise uşile şi apăsă pe butonul de evacuare a apei. Simțea că e pe cale să leşine. Cînd dădu de aer respiră adînc, înciudat. Se uitase la ceasul de pe pieptul lui Demostene, robotul şi făcuse un calcul rapid: un minut şi jumătate în sus, în jos trei minute pus treizeci de secunde în camera de evacuare.

– Altădată rezistam fără grijă cinci minute sub apă, mormăi el. Sau o fi de vină insomnia de azi-noapte?

Ideea păru să-i surîdă.

Pentru că, după cum poate v-ați dat deja seama, Petrache Petrescu era un om teribil de orgolios.

Îmbrăcîndu-se, inspectorul manevră cu siguranța cîteva butoane colorate, aflate sub un mic ecran, în colțul dinspre mal al încăperii. Se auzi hîrîitul unui robot de înregistrare*. Petrache Petrescu urmări în tăcere imaginile care se perindau pe ecran. Observînd că lipseşte sunetul, cercetă în amănunt circuitele robotului, apoi dădu din umeri, resemnat:

– De fapt, nu mai e nevoie de sunet. Apoi, într-un fel edificat, inspectorul manevră din nou butoanele multicolore. Imaginea se stinse. Un microfon mascat pînă atunci se dezlipi de perete şi se aşeză, obraznic, sub nasul lui Petrache Petrescu. În difuzor se auzea respirația metalică a unui robot îndepărtat. Desigur, tot un robot de înregistrare.

– E normal, mîrîi cu năduf inspectorul. La ora asta oamenii dorm.

Apoi vorbi către microfonul minuscul care i se clătina lîngă buze. Vocea îi răsuna clar şi neaşteptat de ferm:

– Sînt inspectorul teritoriului numărul patru. Raportez Centrului național de combatere a faptelor antisociale. În noaptea de şaptezeci şi doi spre şaptezeci şi trei a trimestrului intermediar**, pe raza localității Corabia a fost ucisă tînăra balerină Ileana Dumitru. Vîrsta: 38 de ani. Constituția: atletică. Starea sănătății înainte de

* În a doua jumătate a secolului XXI oamenii ajunseseră la un înalt grad de tehnicitate. Dar, cum în conştiința lor existau încă reminiscențe ale vremurilor demult apuse, unele, cuceriri ale tehnicii erau utilizate într-un mod de-a dreptul absurd. Astfel, poate din orgoliu, poate din suspiciune, exista pe atunci moda roboților de înregistrare, meniți să imortalizeze pe benzi video şi sonore tot ce se întîmpla între pereții unei case.

** Aventura ştiințifică a omenirii acelor ani a fost lipsită de impulsuri gratuite, de idei nefondate şi hotărîri pripite. Centrul mondial al timpului împărțise vremea în cicluri de cîte 18 ani, anii în trimestre de cîte 91 de zile şi 10 ore fiecare. Ulterior s-a constatat că tot vechiul sistem era mai bun şi s-a revenit la el. E sistemul pe care îl folosim şi azi (anul 2614 n.n.),

deces: excelentă. Moartea s-a produs prin strangulare la ora zero patru zero nouă. Datorită dificultății de a se ajunge la locul producerii evenimentului, n-a mai fost posibilă intervenția în timp util a roboților de reanimare. Cadavrul se află în vila subacvatică a familiei Roman, la opt kilometri vest de Corabia, malul stâng al Dunării, adîncimea douăzeci şi doi de metri față de nivelul fluviului.

Autorul faptei este Stelian Roman, arhitect şi biolog*. Vîrsta: 49 de ani. Starea sănătății autorului înainte de faptă: excelentă. După comiterea faptei: gravă depresiune morală. Pentru a atenua şocul şi a preveni un alt act nesăbuit i-au fost administrate somnifere. Se află, supravegheat îndeaproape, în vila doi-doi din Complexul de odihnă Vişina.

Alte date: autorul şi victima se cunoşteau de douăzeci şi patru de ani. De şase ani erau căsătoriți**. Copilul minor rezultat din această căsătorie este student la Academia Nordului***. Soții erau în cele mai bune relații posibile. Consider că fapta s-a produs accidental, într-un moment nefericit de dereglare psihică a autorului. Continui cercetările. Nu e necesară o alarmă generală în acest caz. Am terminat.

Petrache Petrescu mai aşteptă cîteva clipe, pînă cînd, cu o voce care semăna cu zornăitul unor lanțuri, robotul de înregistrare îi răspunse sec:

– Consemnat raportul cu numărul zero doi din anul zero şase ciclul şase sute nouă zeci şi unu.**** Repet recomandarea: nu e necesară o alarmă generală în acest caz. Am terminat confirmarea. Robot de serviciu Richard o sută douăzeci şi unu.

Petrache Petrescu închise, cu o mişcare îndemînatică, toate circuitele dintr-o dată. Împreună cu Demostene se instală în liftul cu care puteau ajunge uscați la suprafață.

Prin geamul gros, verzui, omul mai aruncă o privire în camera crimei.

Într-un colț, cam la trei metri de trupul inert al femeii, pe jumătate mascat de o tavă cu pahare prelungi, aproape pline, se zărea, bondoc şi cenuşiu, un mic magnetofon stereo; butoanele şi clapele albe, de fildeş, arătau că fusese produs pe pămîntul Africii.

Magnetofonul îi reaminti lui Petrache că oamenii care asistaseră fără voia lor la actul incredibil al lui Stelian Roman se adunaseră, de fapt, aici, ca să asculte muzică...

---

* Încă de pe atunci, dornici de a-şi valorifica pe deplin potențele intelectuale, oamenii aveau două sau chiar trei profesii pe care le practicau alternativ. Făceau excepție de la asta doar artiştii, care aveau dreptul să se limiteze la o singură activitate – arta. Dreptul, dar nu şi obligația.

** În secolul XXI soții nu mai purtau decît în mod cu totul întîmplător acelaşi nume.

*** Pe atunci şcoala începea la trei ani şi dura 600 zile. Urma academia.

**** Se considera că societatea istorică s-a născut cu 10328 ani î.e.n.

Capitolul II
În care se ia un scurt interogatoriu

– De cînd îi cunoşteai pe soţii Ileana Dumitru şi Stelian Roman?

– Pe ea, pe Ileana, o ştiu din şcoală, de cînd avea patru ani. Pe Stelian l-am cunoscut cu vreo două decenii în urmă, la o conferinţă de presă, pe Venus. I-am luat şi un interviu pentru staţiile din circuitul interplanetar. Tocmai făcuse o descoperire senzaţională – poate îţi aminteşti de ochii electrici .

– I-ai auzit vreodată certîndu-se?

– Niciodată. I-am întîlnit destul de des după ce s-au căsătorit şi am petrecut multe clipe plăcute împreună. Nu numai că nu se certau deloc, dar erau unul cu altul de o tandreţe cum n-am mai văzut decît la unele animale inferioare.

– Ce vrei să spui?

– Scuză-mă, poate că n-am fost prea clar. Tandreţea asta a lor era altceva decît obişnuita apropiere între doi oameni. Probabil de aceea mi-a trecut prin minte comparaţia cu animalele inferioare. Păreau, cîteodată, că sînt într-un fel de simbioză, acţionau la unison, uneori aveam senzaţia că gîndesc şi chiar simt unul prin celălalt, unul pentru celălalt... Adesea – vocea martorului şovăi o clipă – adesea am avut impresia că pur şi simplu se înţeleg de la distanţă.

– Hm! făcu Petrache Petrescu. N-ar fi exclus să fi exersat vreun sistem nou de legătură prin undele cerebrale. Din cîte-mi amintesc, Stelian ăsta umblă tot timpul la cîte-o idee trăznită.

Şi, în cazul acesta, s-ar putea să fie vorba de un accident. Totuşi, logic vorbind, cum îţi explici altfel omorul, dragă profesore? Cum îţi explici că, avînd aceleaşi gînduri şi senzaţii cu Stelian, Ileana n-a simţit că el vrea s-o lovească, n-a prins din aer gîndul ucigaş? Şi, pe urmă, tandreţea – fie ea şi simbiotică, vorba ta – nu exclude neînţelegerile...

– Îţi repet, nu ştiu să fi avut vreo umbră de neînţelegere. Cît despre explicaţii – n-am. Asta-i treaba ta, făcu profesorul Germain Comte, unul dintre cei mai cunoscuţi reporteri ai timpului. Era, evident, nemulţumit de felul în care Petrache Petrescu conducea discuţia. „Paznic sclerozat“ îl etichetă el de cîteva ori în gînd.

Şi se întrebă, înciudat: „Oare ce mai vrea? Am fost de faţă opt oameni şi trei roboţi cînd Stelian a luat vîsla aceea antediluviană şi s-a pornit să-i piseze capul neveste-si. Omul a spus tot, a recunoscut tot, deşi nu văd ce-ar fi putut adăuga la mărturiile noastre. Ştiu că e mai îndurerat decît ar fi fost pentru propria lui moarte! În plus, îl aşteaptă opt ani de exil pe planetele arse din centrul Galaxiei. Iar pisălogul ăsta chelit de tînăr face pe interesantul cu interogatoriul lui ca acum o sută de ani!“

„Sclerozatul“ şi „pisălogul“ păru să nu ia în seamă cutele de antipatie care marcau faţa virilă de pe ecranul video. Un asemenea caz nu picase de cine ştie cînd vreunui inspector din zonele sud-estice ale Europei. Un asemenea caz avea să-i dea şi lui

dreptul de a cere o muncă mai activă. Bineînțeles, dacă se va remarca rezolvîndu-l. Şi asta înainte ca indivizii aceia lipsiți de romantism din conducerea Centrului să apeleze la cine ştie ce calculator insensibil. În plus, Petrache Petrescu îşi dădu seama că e curios. Se trezise în el un soi de curiozitate atavică, felul acela ciudat de interes lacom pentru nenorocirile altora care îi făcea pe oamenii trecutului să savureze presa de scandal.

„Iată-mă şi cinic“, îşi spuse el, cam necăjit că poate gîndi măcar o clipă altfel decît un om al secolului său, că se poate întoarce către sentimente care îi repugnau profund.

În ce priveşte moartea Ilenei Dumitru, lucrurile nu erau chiar aşa de simple cum părea a crede profesorul-ziarist Germain Comte.

E adevărat, crima a fost comisă de față cu opt martori, fără a mai socoti şi roboții. E adevărat, Stelian Roman a recunoscut totul, fără însă a se putea explica.

Aşadar, motivația? Ce motive l-au putut îndemna pe un om sănătos şi perfect echilibrat mintal să comită un gest care îl coboară cu peste o sută de ani pe scara timpului?

Or, dacă vreun bacil sau vreo leziune a creierului a provocat o astfel de criză, cum arată exact un asemenea bacil, de unde provine leziunea aceea? Nu cumva există primejdia ca şi altor oameni să li se întîmple ceva asemănător?

Iată întrebările-sarcini care defilau amețitor prin mintea lui Petrache Petrescu, în timp ce pe ecranul video figura lui Germain Comte se lungise de nerăbdare.

– Mai pot să-ți fiu de folos cu ceva, P.P.? întrebă el cu o acreală pe care nu-şi dădu cîtuşi de puțin osteneala să şi-o mascheze.

Un singur lucru, profesore. Iartă-mă că te-am reținut atîta, dar necazul lui Stelian Roman este, de fapt, şi al nostru. Aş fi vrut să-mi povesteşti cum arăta camera în clipa în care s-a întîmplat nenorocirea. Crezi că poți?

Fața de pe ecran se încreți, vădind brusc vîrsta înaintată a profesorului.

Germain Comte ezită. Părea încurcat.

– N-aş putea să-ți spun foarte exact, făcu el. Mă uitam în altă direcție cînd am auzit un gen de mîrîit furios. M-am întors şi l-am văzut pe Stelian năpustindu-se cu vîsla în mînă către Ileana. Pe urmă toți au sărit de la locurile lor şi s-a iscat o învălmăşeală ca la lunobuzul 31. Dar era prea tîrziu.

– Cine a „mîrîit”?

– Probabil că Stelian.

– Bine, profesore. Dacă mai am nevoie de tine, lansez simbolul V.O.![*]

Nici nu se stinseseră bine trăsăturile de pe ecran că Petrache Petrescu se şi răsucise către alt videofon, de data aceasta un simplu aparat de reprodus şi tipizat situații.

---

[*] V. O. – Viață ocupată! – salut – urare a oamenilor de la sfîrşitul secolului XXI, amenințați de plictiseală.

Benzile video cu toate cele opt declarații ale martorilor, precum şi cele care conțineau relatările descifrate din memoria roboților prezenți în camera crimei fură introduse pe rînd în selectorul aparatului. După patru minute apăru un semnal verde care indica sfîrşitul operației. Petrache Petrescu apăsă pe clapa neagră, subțire. Ecranul se lumină şi, dînd senzația puternică de relief palpabil, camera de sticlă de sub apă se ivi în fața anchetatorului.

Capitolul III
Dansatoarea subacvatică

Imaginile se derulau încet şi, excelent programat, robotul-selector puncta fără să mai fie îndemnat momentele critice, fazele neclare ale întîmplării.

Mai întîi se perindară pe obrazul de sticlă al aparatului cutele vesele ale unei întîlniri între prieteni. Un bărbat înalt, puternic, a cărui figură radia de voie bună, îşi întîmpina oaspeții. Rînd pe rînd, în camera cu reflexe de jad coborîră Germain Comte şi Linda Altonen, o frumoasă finlandeză care – aşa gîndea Petrache Petrescu – făcuse prostia de a-l lua de bărbat pe acel ziarist antipatic: apoi sosi, înveşmîntat în straiele lui dinainte de potop, Miroiu, un astrobiolog do birou, dispreţuit de toată suflarea ştiinţifică pentru că refuza să părăsească Pămîntul pentru a-şi verifica la fața locului teoriile. Era şi el însoțit, dar nu de nevasta sa (cu care toată lumea ştia că se află în cele mai proaste relații)[*]. ci de o făptură grațioasă, cu o superbă coamă roşcată, pe care o prezentă simplu, Diana. Diana Moltke – preciză robotul-selector, întrerupînd o clipă rularea imaginilor – este prezentatoare de modă pe cosmodromul din Şanhai.

Iată-i şi pe cei mai prestigioşi invitați, se vede după interesul stîrnit printre cei deja prezenți.

Atena Deleanu, decan la Facultatea de Astronautică din Craiova, şi Matei Deleanu, Erou al gîndirii, autor a peste o mie opt sute de invenții.

Soții Deleanu păreau – deşi nu erau – ceva mai în vîrstă decît ceilalți.

Petrache Petrescu îşi spuse gîndul către pîlnia aparatului de înregistrare.

– A fi luați în evidența Centrului de recuperare forțată. A li se aplica amenzi pentru neglijarea propriilor persoane[**].

Din ascensor coborîră şi ultimii prieteni aşteptați de Roman.

O femeie înaltă, cel puțin doi metri, se constitui de cum pătrunse pe uşă în piesa

---

[*] Neînțelegerile dintre soți atrăgeau, pînă la separarea juridică – pronunțată numai de un Consiliu Suprem al Familiei – o imediată separare de fapt.

[**] Atenția consecventă pentru starea fizica, morală şi intelectuala nu mai era demult la bunăvoința fiecăruia, ci devenise o obligație față de societate. Neglijența față de sine era contravenție.

dominantă a întregului grup. Era, lămuri selectorul, Venera Dragu, cea mai bună ingineră de mine din România, celebră cu două-trei decenii în urmă pentru Succesele ei în cele mai diferite ramuri sportive. Printr-unul dintre acele capricii ale iubirii, această femeie dominatoare, cu un temperament vulcanic şi cu o sănătate de fier se legase prin căsătorie cu un bărbat molatic, efeminat, bolnăvicios şi lipsit de autoritate. Cel puţin aşa părea la prima vedere. Puţinii iniţiaţi, prieteni ai familiei, ştiau însă că Pavel Dragu este numele sub care se ascunde cel mai mare compozitor din zona estică a Europei.

Muncind cele patru ore pe zi* ca mecanic de întreţinere la un laborator interstelar, Pavel Dragu îşi dedica restul timpului îmbinării de sunete, creării de noi instrumente şi genuri muzicale. Artiştii care-i interpretau operele nu-l văzuseră niciodată la faţă. Dar toţi, fără excepţie, omagiau arta componistică a lui Peter Dragan – acesta îi era pseudonimul de artist – atribuind unei puternice înclinaţii romantice dorinţa sa de a-şi păstra cel mai strict anonimat.

Pe ecran se iviră noi imagini. Musafirii păreau nerăbdători, gazda aşijderea. Pavel Dragu se răsucea ca un titirez în jurul Venerei, Atena şi Matei Deleanu priveau, instalaţi în comode fotolii de unde, jocul mirific al animalelor subacvatice atrase de lumină, ceilalţi se tot foiau cu sau fără rost, în stînga şi-n dreapta.

Petrache Petrescu blestemă cu voce tare circuitul defect care împiedicase pe singurul robot capabil de asta să reţină şi sunetele: ce se vorbise, ce se cîntase, mă rog, tot ce răsunase în camera de sticlă de sub apele Dunării. Dar faptul era consumat, şi acum trebuia să se mulţumească cu un film mut şi cu explicaţiile, fără îndoială subiective, date de martori, cu amintirile lor cărora era mai mult decît greu să le dea coerenţă.

Dintr-o dată ecranul se lumină. Oamenii aflaţi în camera de sticlă se întoarseră ca la comandă către peretele din dreapta. O făptură ciudată, jumătate om, jumătate peşte, se zvîrcolea ritmic în ţesătura de lumini multicolore ale reflectoarelor.

În cei eîţiva metri feriţi de curentul impetuos al fluviului dansa o sirenă. „Ileana.Dumitru, soţia lui Stelian Roman", explică, meticulos, robotul-selector.

Dansul sirenei continuă o vreme. Privindu-şi cronometrul, Petrache Petrescu păli de invidie. Femeia se unduia sub apă de aproape zece minute. Calculînd şi timpul în care parcursese drumul pînă la peretele-ecran, precum şi clipele petrecute în camera etanşă, ajunsese la un total de aproape 15 minute! Iar el fusese gata să leşine după cinci minute, după numai cinci minute de înot liniar!

Inspectorul – un om în care încă mai răsunau gînduri de care lui însuşi îi era ruşine – nu avu, însă, timp pentru a trece de la invidie la un sentiment mai activ.

Pe micul ecran imaginile se schimbau neîncetat. Ileana Dumitru, aşteptată de nouă oameni ce păreau literalmente copleşiţi de încîntare, se ivi din camera etanşă.

---

* Exista obligaţia de a munci zilnic patru ore în una din specialităţile fiecăruia. Deşi artist – P. D. făcea o asemenea muncă de plăcere.

Era goală. „Ce lipsă de pudici-tate, ce neruşinare!“, ar fi clamat cu siguranţă moraliştii-asceţi sau fetele bătrîne din alte vremuri. Pentru generaţia lui Petrache Petrescu, o femeie ca Ileana reprezenta, însă, o statuie vie. O operă de artă în mişcare, o alcătuire din marmură însufleţită, care oferea alte şi alte satisfacţii estetice cu fiecare gest, cu fiecare pas încărcat de graţie.

Iată de ce musafirii lui Stelian Roman nu numai că nu se scandalizară, dar în priviri li se adună numai părere de rău atunci cînd balerina se drapa în peplumul oferit de soţul ei.

Aceeaşi părere de rău şi-o surprinse în propria gîndire însuşi Petrache Petrescu. Oftă. „Cum poate să distrugă cineva o asemenea creaţie a naturii? Cum e posibil ca o astfel de femeie care merită aplaudată numai pentru felul în care se îmbracă să fie atît de expusă accidentelor?“ Şi hotărî pe loc să inventeze un sistem de protecţie a balerinelor cosmice.

Între timp, în camera crimei, cei ce asistaseră la dansul subacvatic trecuseră de la extaz la o formă mai activă de admiraţie. Ileana se înclina ca o trestie. Amfitrionul şi cei opt oaspeţi ai săi aplaudau. Desigur, în felul hazliu al oamenilor acelui sfîrşit de veac, adică declanşîndu-şi toţi dintr-o dată pulverizatoarele de parfum*, Petrache Petrescu opri imaginea. Îi venise o idee. Formulă o întrebare şi o introduse în circuitul suplimentar al robotului-selector. După un singur minut, pe ecran chiar la picioarele superb desenate ale artistei dispărute, se înşirui răspunsul:

AM ANALIZAT TOATE COMBINAŢIILE CHIMICE POSIBILE ÎNTRE CELE NOUĂ ESENŢE. NICI UNA DINTRE ELE NU DUCE LA MODIFICĂRI DE REACŢIE ALE CONŞTIINŢEI. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. ROBOT ADJUNCT E.F.

– Bun! făcu inspectorul. Să vedem mai departe.

Capitolul IV
Despre moartea prin inactivare

Pentru a putea înţelege mai bine cele ce s-au petrecut în următoarele imagini – derulate fugar în faţa lui Petrache Petrescu – cititorul contemporan ** trebuie să aibă o imagine de ansamblu asupra ţinutei etice generale a oamenilor din acele vremuri. Deşi nu foarte mulţi, anii care se scurseseră de la dispariţia marilor motive generatoare de comportări antisociale, nivelul atins încă de pe atunci de civilizaţia materială a Galaxiei – inclusiv a Terrei, desigur —, operaseră mutaţii adînci în carac-

* Încă una dintre experienţele de scurtă durată ale oamenilor, care încă îşi căutau cele mai elocvente modalităţi de expresie. Aplauzele sonore, cele luminoase, apoi cele odorifice au fost etape în drumul către actualele aplauze magnetice.

** E vorba, reamintim, de anul 2614 cînd a fost scrisă această relatare – n.a.

terele oamenilor, modificaseră în profunzime conştiinţa fiecărui individ.

Munca, activitatea creatoare deveniseră într-atîta chestiuni vitale pentru toate fiinţele de tip uman încît, în unicul caz de condamnare la moarte înregistrat de istoricii acelui timp, vinovatul fusese executat prin procedeul straniu şi de neînţeles în aparenţă al inactivării.

Omul respectiv – un individ evoluat spre rău din pricini pe care nu e cazul să le discutăm aici* – încercase să pună la cale distrugerea unui grup de ciudate fiinţe cubice sosite de pe o planetă îndepărtată.

Cu tot curajul pe care-l dovedise în atîtea rînduri (fusese medic autoexperimentator), auzind sentinţa Marelui Consiliu, nefericitul se prăbuşise în genunchi ca orice făptură laşă din veacurile îndepărtate. Iar moartea-i, fără îndoială, fusese cumplită.

Chinuitor şi groaznic trebuie să fie atunci cînd eşti obligat să stai măcar o singură zi în inactivitate absolută, să ştii că toţi în juru-ţi creează, iar tu eşti osîndit la veşnică necreaţie!**

Dominaţi de curiozitate ştiinţifică, mereu preocupaţi de inovare, lipsiţi de insatisfacţii materiale, locuitorii Terrei şi celelalte fiinţe gînditoare din civilizaţia Galaxiei noastre intrau rareori în stări de conflict.

Cearta, intrigile, contradicţiile de tot felul se mai puteau vedea doar în piesele prăfuite jucate la unele teatre clasice, iar lovirea mai era mimată numai pe terenurile de sport.

Cu cine şi de ce să te cerţi? Pe cine să loveşti şi de cine să fii lovit?

Cum să adresezi cuvinte urîte unei fiinţe asemeni ţie, pentru ce să provoci cuiva neplăcere lovindu-l? Ce raţiune, ce efecte pot avea asemenea acte? Nici unul! – răspunsese omenirea la această ultimă întrebare. Şi oamenii se conformaseră unei concluzii logice rezultată, dealtfel, dintr-un îndelungat şi agitat proces istoric. Descoperind legile naturii şi ale societăţii, învăţaseră, de-a lungul unui şir de pasionante căutări şi experienţe, să le folosească în propriul lor interes, în consens cu ideea atît de generoasă de evoluţie. Iată cum faptele antisociale, gesturile îndreptate împotriva obştii ieşiseră în modul cel mai firesc din viaţa oamenilor, alunecaseră pe tăcute în zona cenuşie a spectrului istoriei. Măruntele abateri care mai încreţeau fruntea colectivităţii erau fie de natură morală cele mai grave, fie de natură disciplinară – cele mai frecvente. Cît despre „frecvenţa“ lor, se poate uşor deduce din spleen-ul de care se simţea atît de grav atins Petrache Petrescu.

---

* Pentru a arunca măcar o rază de lumină asupra acelui caz tragic, menţionăm că turbulentul personaj era un consumator abuziv de aşa-zisă „literatură poliţistă”, un gen literar pus la arhivă, dar încă agreat pe furiş de unii fanatici.

** Desigur, străvechiul sistem al izolării în carcere era tot o forma de inactivare. Dar pe atunci pedeapsa nu era atît de înfiorătoare, întrucît pur şi simplu, raţiunea de a fi a oamenilor nu era încă munca, activitatea creatoare.

Totuşi activitatea acestor inspectori pentru fapte antisociale era necesară în special la îndrumarea armatelor de roboți care asigurau ordinea şi disciplina publică. Fiind o muncă uşoară, neinteresantă, dar de oarecare răspundere, era încredințată, îndeobşte, unor oameni a căror intensitate de existență depăşise normalul şi care, în ciuda unor aparențe înfloritoare, ar fi putut fi puternic uzați în interior, înşelînd chiar şi vigilența aparatelor ultrasensibile de care dispuneau medicii.

Petrache Petrescu, convins în sinea sa că e capabil încă de cele mai intense eforturi, fusese nevoit, în aceste condiții, să accepte decizia Marelui Consiliu.

Anii petrecuți pe aeronave, multiplicați de jocul relativității, uzura nervoasă presupusă de fosta sa ocupație erau argumente pe care anevoie le-ar fi putut combate. Oricum, el se considerase pus pe linie moartă, pensionat – cum se zicea în vechime —, iar contrastul între energia sa şi banalitatea muncii pe care o avea de făcut îi era din ce în ce mai greu suportabil.

Pus în fața enigmei din camera subacvatică, încă uluit de întâmplările pe care le vedea pe ecran, Petrache Petrescu reuşea cu greu să intre în pielea unui polițist iscusit. Mai ales că pe cît privea şi iar privea filmul faptelor, pe atît îi era tot mai greu să le priceapă şi să le accepte.

Capitolul V
În care P.P. nu mai înțelege nimic

Pe ecran porniră să se perinde alte imagini ciudate, Un roboțel scund, cu mişcări neaşteptat de delicate, trecu prin fața fiecărui musafir, oferind băuturi şi gustări. Deşi, ca arheolog, Stelian Roman dispunea de originale rețete descoperite şi împrumutate de la pămîntenii altor secole, invitații nu se înghesuită la mîncare. În schimb, gustară cu toții o licoare roşiatică, spumoasă, pe care, fără a-i mai cere părerea lui E. F., Petrache Petrescu o trecu în rîndul amestecurilor de bere, must şi sirop de coarne, atît de mult apreciate în zona Oltenie. Totuşi, îşi făcu datoria pînă la capăt şi solicită din nou sprijinul robotului-chimist. Răspunsul apăru imediat:

AM ANALIZAT COMBINAȚIA. NU ARE NICI UN EFECT NEGATIV SAU NECUNOSCUT ASUPRA SĂNĂTĂȚII OAMENILOR ŞI NICI ASUPRA CONŞTIINȚEI LOR. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. E.F.

Imaginile care urmară măriră şi mai mult nedumerirea lui Petrache Petrescu. Pavel Dragu, muzicologul, îi oferi în dar Ilenei Dumitru o casetă minusculă. La rîndul ei, aceasta o trecu lui Stelian Roman, iar el moşmondi ceva la magnetofon. Privind spectacolul nopții subacvatice şi schimbînd între ei felurile impresii, musafirii lui Stelian Roman se relaxau. Toți păreau că se simt excelent. Muzica nu se auzea, dar Petrache Petrescu vedea pe micul ecran cum creşte spre stînga grupul de cifre care reprezentau distanța parcursă de bandă. În plus, observă cum unul dintre

fermecătoarele picioare ale Ilenei tresaltă ritmic, parcă alintînd covorul de alge. Numai un motiv muzical lent ar putea inspira o asemenea mişcare mîngîietoare.

Dar ce s-a întîmplat? Ce a dus la această schimbare brusca în atitudinea tuturor? De unde această crispare, această răceală prevestitoare de rău care şi-a pus pecetea pe cele zece figuri?

Pînă şi piciorul graţioasei balerine împrumută ceva din acea încremenire încordată. Petrache Petrescu privea uluit. Văzu cum profesorul Comte îşi studiază partenera cu coada ochiului, îl văzu apoi aplecîndu-se încetişor şi apucînd o vîslă aşezată în lungul peretelui. Îi văzu pe soţii Atena şi Matei Deleanu schimbînd o privire îngheţată, rînjindu-şi, pur şi simplu. Apoi, căutînd să nu fie văzut de ceilalţi, fiecare dintre ei îşi apropie un obiect care ar fi putut fi folosit ca armă. Linda Altonen apucase o algă prelungă pe care o încolăcea ca pe un laţ, Diana Moltke înşfăcase pe ascuns a lamă izolatoare, de ebonită, Venera Dragu luă pe nesimţite o poziţie favorabilă aplicării uneia dintre acele cumplite lovituri ale sportului străvechi cunoscut sub numele de karate, iar Atena Deleanu îşi scotea cu mişcări încete din coc un ac ascuţit şi prelung.

Ileana Dumitru, cu o privire strălucind de sentimente greu de definit, îl ţintuise lîngă unul dintre pereţii de sticlă chiar pe Stelian Roman.

La rîndul lui, acesta o privea ca un posedat, ceea ce nu-i oprea să se apropie legănîndu-se încetişor de soţia sa.

– Parcă sînt la o lecţie de hipnotism! exclamă Petrache Petrescu.

Felul straniu în care se fixau cei doi soţi amintea, într-adevăr, de o lecţie de hipnotism. Stelian Roman – era evident – făcea eforturi disperate să se smulgă din focarul privirii balerinei. Un peşte imens, de aproape doi metri, se izbi de peretele verzui, translucid. Ochii săi fosforescenţi stăruiră doar o clipă la marginea nopţii. Suficient pentru ca Stelian Roman să se rupă din vraja hipnotică în care începuseră să-l ţeasă privirile Ilenei. Aceasta deschise gura cu o expresie de groază.

Stelian Roman plonjase asupra ei ca o fiară şi o strîngea de gît cu toată forţa sa de practicant cotidian al canotajului. În cădere, cei doi răsturnaseră magnetofonul. Robotul-selector stărui îndelung asupra imaginii.

Era inutil. Petrache Petrescu nu reuşea sa priceapă nimic

Fiecare dintre oamenii prezenţi în camera de sticlă fusese surprins într-o poziţie care nu lăsa nici o îndoială: dorea să-şi lichideze pe loc partenerul sau partenera. Dar Stelian Roman era singurul care apucase să transforme intenţia în faptă. Cu vertebrele cervicale sfărîmate, cu faţa mutilată de spaimă, Ileana Dumitru zăcea ca o mare pasăre albă la picioarele soţului ei.

Înnebunit, Stelian Roman îşi privea mîinile. La fel de consternaţi, ceilalţi priveau fără a se putea smulge din poziţiile în care surprinseseră şi în care fuseseră surprinşi de scenă. Primul se dezmetici reporterul. Cu un aer vinovat îşi părăsi vîsla într-un colţ, se apropie de dictafon clătinîndu-se, apăsă o clapă albastră şi rosti cu o precipitare uşor de înţeles: „Către Centrul Mondial de Intervenţii Medicale, urgent: în zona

oraşului Corabia, parcul natural Oltenia, unei femei tinere i-a fost zdrobit capul cu un corp dur. Robotul va transmite coordonatele exacte ale locului. Urgența zero. Profesor Germain Comte."

Nu mai aşteptă confirmarea. Însoțit de femeia eu care venise, părăsi imediat încăperea. Ceilalți procedară la fel. Nu mai aveau de ce să aştepte. Oricum, nu o puteau ajuta pe Ileana decît lăsînd echipelor de intervenție posibilitatea de a-şi face datoria în linişte.

Ultimul, cu mişcări de somnambul, ieşi Stelian Roman. Camera rămase aşa cum o găsise Petrache Petrescu, la douăzeci de minute după fapte.

Capitolul VI
Enigma persistă

– Repetă integral emisia! ordonă robotului inspectorul regional.

Mai privi o dată, concentrat.

Ceru să fie analizată forța hipnotică şi influența ochilor pe care, doar o clipă, îi apropiase de peretele verzui peştele acela imens.

– OCHII ACELUI PEŞTE NU AU FORȚĂ HIPNOTICA, NU POT INFLUENȚA OMUL. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. V.T. 16 – ROBOT MEDIC.

Nemulțumit de răspuns şi din ce în ce mai contrariat, Petrache Petrescu ascultă iarăşi banda cu declarațiile martorilor.

Acestea prezentau imensa ciudățenie de a concorda asupra faptului că Stelian Roman îşi ucisese soția, dar de a diferi de la persoană la persoană în ce priveşte arma folosită.

– A ucis-o izbind-o în cap cu o vîslă – spunea Germain Comte.

– I-a înfipt în ureche un ac lung, folosit la prinderea parului, afirma Atena Deleanu.

– I-a aplicat în ceafă o lovitură de karate – Venera Dragu.

– A izbit-o cu o linie groasă, de ebonită – zicea Diana Moltke.

– Ileana a fost sugrumată de soțul ei cu un lanț confecționat dintr-o algă – declara Linda Altonen.

– Stelian Roman şi-a izbit soția cu pumnul în tîmplă. În pumn ținea un obiect greu, cred că o bilă de plumb pentru lest – declara Pavel Dragu.

– A injectat în ea o doză de substanță chimică otrăvitoare – Matei Deleanu.

– Arbaleta pentru vînătoare subacvatică avea o singură săgeată, cea cu care Stelian Roman şi-a ucis soția, străpungîndu-i pieptul – Daniel Miroiu.

– Mi-am ucis soția strîngînd-o cu putere de gît, cu ambele mîini – afirma autorul faptei. Ceea ce spuneau, dealtfel, şi roboții.

Privind pentru a treia oară tot filmul, Petrache Petrescu remarcă coincidența

perfectă între obiectele ţinute în mînă sau atitudinile martorilor în clipa crimei şi mijlocul de săvîrşire a faptei pe care fiecare îl indicase.

Capitolul VII
Un manuscris din secolul XIX!

– Întrebare: Ce obiect a oferit compozitorul Pavel Dragu Ilenei Dumitru. Precizează conţinutul şi dimensiunile. Terminat întrebarea.

– Răspuns: Compozitorul Pavel Dragu a oferit în dar Ilenei Dumitru o bandă de magnetofon. Nu am elemente pentru a cunoaşte conţinutul. Lungimea benzii – 148 metri. Diametrul rolei – 19 cm. Culoarea roz. Propun legătura cu compozitorul pentru determinarea conţinutului. Am terminat răspunsul. Robot şef.

– Dispoziţie: Fă-mi legătura video cu compozitorul Pavel Dragu. Imediat. Am terminat dispoziţia.

Petrache Petrescu se lansase în treburile rutiniere, cunoscute de cînd lumea tuturor detectivilor. Verificase datele existente. Eliminase, cu nepreţuitul ajutor al roboţilor, aproape toate punctele neclare.

După părerea lui enigma se redusese acum la trei întrebări:

– Ce a provocat acea stare de încordare cumplită în rîndul celor zece oameni prezenţi în vila subacvatică a lui Stelian Roman?

– Ce element a putut îndemna spre agresivitate maximă – şi încă asupra omului îndrăgit – nişte oameni normali, neafectaţi vreodată de boala agresiunii? şi 3) Ce a făcut ca, la un minut după ce Ileana se prăbuşise sugrumată, toţi să-şi şteargă din memorie propria atitudine, propria încordare, reţinînd doar obiectul cu care se săvîrşise crima, şi acela în mod eronat (adică obiectul cu care ei înşişi ar fi ucis)?

Aceste „ce"-uri nu erau, se dovedise, nici aplauzele cu esenţe de parfum, nici combinaţia răcoritoare servită de gazdă, nici ochii fosforescenţi ai peştelui care privise în încăpere.

Să fi incitat la asemenea atitudini tocmai dansul subacvatic al Ilenei? Atunci de ce şi-a făcut efectul atît de tîrziu? Şi, mai ales, de ce nu a fost influenţat de acest dans el însuşi, Petrache Petrescu, atît de receptiv şi de permeabil la tot ce înseamnă artă? Dimpotrivă, privind unduirile graţioasei sirene, a fost cuprins de o adîncă linişte, de un calm olimpian, cum numai unele, atît de puţine pasaje din acel clasic al Terrei, Enescu, mai pot instaura în sufletele sensibile.

Rămînea obiectul dăruit de compozitor Ilenei Dumitru. O bandă de magnetofon. Şi ce poate cuprinde o bandă de magnetofon dăruită de un compozitor decît muzică?

Muzică, desigur. Dar din relativ vasta lui cultură muzicală Petrache Petrescu nu putea desprinde nimic asemănător. Niciodată muzica nu împinsese oamenii la rău. Le răscolea, e adevărat, uneori, sentimentele. Îi făcea să fie trişti sau veseli. Le

crea ritmuri sau le susținea pe cele existente. Dar nicicînd oamenii nu deveniseră agresivi datorită muzicii. Cel puțin așa știa el.

– Am obținut legătura video cu Hotelul Pelicanilor din Babadag. La aparat compozitorul Pavel Dragu. Am terminat. Robot şef.

– V.O.!, Pavel Dragu! Sînt inspectorul zonal pentru fapte antisociale Petrache Petrescu. Prescurtat P.P. Am citit declarația dumitale în legătură cu Ileana Dumitru şi Stelian Roman. Am nevoie de amănunte.

– V.O.!, P.P. Ascult întrebările.

– Unu. Ce cuprindea banda pe care i-ai oferit-o Ilenei Dumitru?

– Un text de muzică clasică pe care l-am descoperit în fundul arhivei, răscolind muzeul național din Cernavodă.

– Ce fel de muzică?

– Am spus. Clasică. Este vorba de o fugă, dacă ştii ce este aceea, răspunse, malițios, compozitorul.

– Întîmplător, ştiu, răspunse Petrache Petrescu fără să se supere. Aştept date asupra manuscrisului respectiv.

– Manuscrisul este original. El datează din anul 1824 şi aparține unui cunoscut violonist din acele vremuri, Nicollo Paganini din Italia. Este scris cu vechea notație muzicală.

– Ai ascultat muzica?

– Nu, P.P. Am dat manuscrisul spre restaurare şi înregistrare sonoră celor doi roboți principali pe care îi am de la Uniunea artiştilor cosmici. Din păcate, în clipa în care au terminat de interpretat şi de înregistrat opusul, s-a produs un scurtcircuit şi roboții s-au defectat unul pe celălalt, încâlcind programarea. Mă grăbeam, aşa că am luat banda, am pus-o în casetă şi ara plecat spre Corabia, unde eram aşteptați. Eu şi a mea*.

Spune-mi, ce senzații ți-a oferit ascultarea muzicii?

Nu ştiu sigur dacă am ascultat-o, îmi amintesc că, înainte de uciderea Ilenei, magnetofonul lui Roman începuse o temă clasică, pare-mi-se chiar o fugă. S-ar putea ca înaintea casetei aduse de mine să fi fost folosită o alta.

– Spune-mi, ce ambalaj avea banda?

– O casetă de culoare roz.

– Atunci asta este. Mai ai manuscrisul?

– Da. Din fericire a scăpat de acțiunea distrugătoare a celor doi roboți restauratori.

– În cît timp poți veni la Corabia?

– E neapărată nevoie?

– Da. Te aştept împreună cu manuscrisul lui Paganini. Dacă ai cumva şi istoricul

---

* A mea = termen arhaic, cu sens posesiv, întrebuințat încă pe atunci în relațiile de dragoste dintre oameni, deşi era demult desuet.

lui, am nevoie şi de asta.

– Îl am. Roboții au apucat să-i facă un scurt istoric. Voi sosi în 40 de minute. V.O.

– V.O…

Capitolul VIII
Din nou sub apă

Petrache Petrescu îşi chemă prin radio aerobuzul. Dădu ochi şi cu frumoasa venusiană Xe 8, care mai avea două ore de carantină. Îi făgădui că o va aştepta ca să bea împreună un suc de roşii la barajul de lîngă oraşul Rîmnic. Ceru Centrului de repartizare a mijloacelor mecanice un robot restaurator muzical şi un robot interpret.

– B 14 şi 14 B, o pereche care lucrează demult împreună şi se înțeleg la perfecție, vor fi acolo în opt minute. Robot dispecer K.A.P. – 121.

Peste exact opt minute, împreună cu cei doi roboți care îşi cam dădeau aere de artişti din alte vremuri (unul era exagerat de neîngrijit, siguranțele îi atîrnau ca nişte lațe pe umeri). Petrache Petrescu părăsea Caracalul. Din aerobuz oraşul se zarea tot mai mic, întîi ca o grădină, apoi ca un strat cu flori, apoi ca o uriaşă garoafă sîngerie.

Cu această imagine Petrache Petrescu ateriza pe malul Dunării. Peste un sfert de oră cobora, împreună cu Pavel Dragu, în încăperea subacvatică

Capitolul IX
Accidentul

Lipsea numai trupul înghețat prematur al balerinei cosmice. Camera îşi păstrase, în rest, înfățişarea din noaptea dramei.

– Facem o baie? întrebă compozitorul privind masa lichidă care îi învăluia în celula lor de cristal.

– După. Unde e manuscrisul?

– Poftim. Aici e istoricul. L-am citit abia acum, adăugă vinovat, compozitorul. Altfel n-aş fi dăruit aşa ceva celor mai buni prieteni ai mei.

– De ce, P.D.?

– Citeşte-l. Între timp, eu am să pregătesc roboții pentru interpretare. Probabil că vrei să asculți şi tu muzica.

– Desigur. Dar să citesc mai întîi istoricul.

Şi Petrache Petrescu instala banda cu date în robotul video. Pe ecranul îngust se

perindă o poveste sîngeroasă: „Acest opus a fost creat în 1824 de compozitorul şi violonistul italian Nicollo Paganini. A aparţinut lui Giovanni Mosca, viconte de Padua, care a fost executat pentru uciderea soţiei sale iubite la 19 mai 1827.

Apoi lui Andrea Mosca, fiul său, care a murit în exil, în Grecia, unde fugise pentru a scăpa de pedeapsa pentru asasinarea bestială a amantei sale, Francesca. În 1880, prin moştenire, manuscrisul a revenit ducesei Javorska din Lublin, Polonia. Pentru că şi-a ucis cu sălbăticie copilul unic, ducesa a fost internată într-un azil de nebuni unde a decedat în 1887. Un nepot al ei, boierul Cepolschi din Vaslui (România) a păstrat opusul pînă în 1904, cînd a fost interpretat la o sindrofie. Mai mulţi boieri beţi, foarte buni amici, s-au încăierat şi unsprezece persoane au fost ucise, între ele şi boierul Cepolschi. Următorul proprietar – industriaşul român Eftatiades la lăsat – fără a-l fi oferit spre interpretare – fiului său, care a fost găsit străpuns de un pumnal într-o vilă de lîngă Braşov; alături de el se afla o vioară şi acest manuscris. Logodnica sa, Maria Calotescu, bănuită de crimă, a dispărut fără urme. Manuscrisul a fost apoi preluat de stat, pus la arhivă şi uitat pînă acum.“

– Ce zici? Dramatică potecă au străbătut aceste zece file. Şi compozitorul îi arătă lui Petrache Petrescu o mapă în care se zăreau foile îngălbenite, acoperite de note încîrligate, lăsate moştenire lumii de acel virtuos din vechime numit Paganini.

Dar să-l ascultăm, P.P. S-ar putea să găsim explicaţia.

– Oricum, banda dăruită de tine, după cum vezi, s-a distrus cînd Stelian Roman s-a repezit la Ileana. Să folosim serviciile acestor doi amici.

– Întrebare: B. 14 şi 14 B., sînteţi gata să descifraţi şi să interpretaţi acest manuscris?

– Răspuns: Da. Am terminat răspunsul. Roboţii autonomi B. 14 şi 14 B.

Pavel Dragu aşeză manuscrisul pe pupitrul lui B. 1.4. Cei doi roboţi se pipăiră cu antenele lor multicolore.

Un deget metalic răsuci prima filă a manuscrisului.

…Petrache Petrescu asculta, parcă fascinat. Mai găsi puterea să privească spre Pavel Dragu, care fusese cuprins de un tremur ciudat. Mai întîi, o romantică poveste de iubire se revărsa din instrumentele roboţilor. Apoi, dintr-o dată…

Sunetele emise de robotul interpret fîlfîiau straniu prin încăperea de sticlă, se izbeau de obiecte şi reveneau, ciocnindu-se de notele următoare. O senzaţie de nemulţumire profundă puse stăpînire pe Petrache Petrescu.

Crispat, compozitorul asculta la rîndul lui captivanta agresiune sonoră. Petrache Petrescu îşi auzi inima bătînd, aşa cum n-o auzise la cele mai periculoase aterizări pe planetele necunoscute din Cosmos. O mare primejdie îl înconjurase, i se răsucea, sugrumîndu-l, în jurul trupului, îi înceţoşa mintea. Imaginea frumoasei venusiene îi apăru dintr-o dată pe retină. Ah, fiara asta de femeie care i-a batjocorit demnitatea şi timpul, care stă acum liniştită acolo, în carantina ei, căreia nu-i pasă de viaţa şi

necazurile lui nici cît negru sub unghie! Ce păcat că pistoletul gama* nu bate pînă la Corabia, ar învăța-o el să se poarte cu un bărbat de pe pămînt!

Clac! Pfî! Pfum! Trosc!

Clinchete neplăcute îi izbiră auzul. Privi la Pavel Dragu care era aproape leşinat, cu pumnii strînşi, cu buzele încleştate. Ce fel de muzică o mai fi şi asta? gîndi, căutînd să se dezmeticească, inspectorul teritorial.

În încăpere se răspîndi un fum înecăcios.

Petrache Petrescu, tuşind îngrozitor, încercă să ajungă la ventilatorul de rezervă. Izbuti. Îl trase lîngă sursa de aer şi pe compozitorul Dragu.

Apoi încercă să găsească sursa fumului.

Ajunse tocmai la timp ca să smulgă dintre cei doi roboți, încrîncenați într-o distrugătoare îmbrățişare metalică, filele îngălbenite ale manuscrisului lui Paganini. Şi, fireşte, porni să sufle din răsputeri ca să destrame flacăra ce începuse să roadă unul dintre colțurile hîrtiei.

Dar ce miracol, ce taină străveche ascund aceste foi aproape distruse?

Sus, lîngă titlu şi semnătură, pe galbenul hîrtiei se iviră nişte semne ciudate.

„Cerneală simpatică!“ îşi aminti P.P. lecțiile de istorie a poliției şi infracțiunii. Se întoarse spre compozitor să-i comunice descoperirea. Dar lumina se stinse pe neaşteptate şi un şuvoi de apă năvăli în încăpere. Istovit, Petrache Petrescu, îşi pierdu cunoştința.

EPILOG

Cei doi pacienți se priveau zîmbind.

– Am avut noroc, P.P.! Era gata să fim ultimele victime ale acestui manuscris blestemat. Mai bine îl lăsam să putrezească la Cernavodă.

Ba mai bine că l-ai descoperit. Cine ştie ce drame ar mai fi provocat. Îți dai seama ce forță are muzica aceasta, dacă influențează pînă şi simțirea unor forme de organizare inferioară, cum sînt roboții?

– De fapt, ce scria pe hîrtiile acelea care au ars?

– N-au ars. Am reuşit să le sting. Mai greu a fost să se înlăture efectele apei. După ce ne-au salvat, mi-au scos manuscrisul din buzunarul în care îl vîrîsem cu ultimul gest, aproape inconştient. Cînd m-am trezit le-am spus despre ce e vorba. Acum o oră am primit textul descifrat.

– Îl ai?

– Poftim. Eu am de vorbit cu cineva. Şi conectînd aparatul video la Centrul de pictură intergalactic din Tuşnad, P.P. începu o discuție intimă cu frumoasa lui

* Cosmonauții şi inspectorii pentru combaterea faptelor antisociale erau singurii care mai aveau dreptul să poarte arme, dar numai cînd erau în misiune.

venusiană. Nu-l mai interesa nimic altceva.

Ridicîndu-se într-un cot, Pavel Dragu introduse banda îngustă în aparatul de reprodus. Pe ecranul minuscul apărură cîteva rînduri de litere. Compozitorul citi:

„Eu, Nicollo Paganini, violonist şi compozitor italian, am făcut o mare, uriaşă descoperire. Am aflat ce legătură este între sunete şi simţămintele oamenilor, ştiu cum să îmbin notele în aşa fel încît să provoc cele mai diferite sentimente.

Boala necruţătoare de care sufăr şi singurătatea pe care o datorez blestemaţilor iezuiţi, teama că de această descoperire ar putea profita cei răi care sînt, oh!, atît de mulţi, îmi impun să mă opresc aici. Sînt sigur că, încăput pe mîna unor oameni de bine, codul sunetelor ar putea aduce în lume linişte, pace, fericire. Am aproape certitudinea că multe, foarte multe boli ale trupului şi mai ales ale sufletului pot fi vindecate prin muzică.

Ceea ce izbuteşte întîmplător şi doar pentru o clipă cîte un geniu al artei mele trebuie să stea la îndemîna oamenilor, să fie unealta de lucru a medicului sau a profesorului. Iată de ce mă simt îndurerat să constat că oamenii timpului meu nu sînt capabili să folosească pentru binele lor legile muzicii. Ei, care mi-au făcut atîta rău, care sînt încă dominaţi de simţiri animalice, nu sînt demni, nu merită această descoperire. De aceea o închin şi o las celor ce vor veni, acelora care, într-un viitor pe care îl doresc cît mai aproape, vor fi cu adevărat oameni.

Crezînd în ei şi în înţelegerea lor, iată, notez mai jos codul sonor al liniştei, al iubirii, al prieteniei, al neagresiunii, grupele de sunete care pot potoli foamea, care pot mări sau micşora numărul de bătăi ale inimii, care pot stîrni rîsul sau pot provoca somnul.

În ce priveşte notele scrise cu litere vizibile pentru toată lumea, ele conţin codul muzical al furiei sau, mai bine zis, un „spectru“ al lui.

Aici, în aceste note sînt ascunse sunetele care ne fac să ne pierdem minţile şi să-i urîm cu disperare pe oamenii care ne sînt mai dragi, pe cei pe care pînă atunci i-am iubit. Interpretînd singur, fără martori, acest opus, am leşinat de furie şi de ură.

Dăruiesc această partitură unui om care, cu zîmbetul pe buze, mi-a făcut cele mai mari rele, m-a umilit şi m-a lovit, aducîndu-mi numai nenorocire. Fie ca el, urmaşii şi urmaşii urmaşilor săi să sufere la fel ascultînd muzica pe care le-a oferit-o nedreptăţitul şi nefericitul maestru al viorii, signor Nicollo Paganini…“

ANTI-EPILOG

Rachetoplanul bîzîia abia auzit, survolînd desenul albastru al Mării Caspice. Petrache Petrescu, avansat de curînd şef al Centrului naţional pentru probleme de disciplină, se lăfăia în fotoliul său din unde, acordînd o atenţie minimă peisajului pe care îl cunoştea încă din excursiile făcute la grădiniţă. Principala lui preocupare era

privirea drăgăstoasă a pictoriței de pe Venus, care își prelungise șederea pe Terra doar ca să-l aștepte pînă cînd medicii îi vor da mult rîvnitul „bun de viață“* Poate de aceea, cu gîndurile la grădinile de meri de la poalele Altaiului, unde se stabilise pentru o vreme venusiana, P.P. nu observă perechea sobră și distinsă de pe canapeaua alăturată. Abia la aterizare una dintre figurile vecinilor i se păru cunoscută și detectivul tresări violent. Nu cumva…

– Ba da, eu sînt, chiar eu! rîse bărbatul cel înalt și suplu, ținînd tandru pe după umeri femeia aceea superbă.

– Stelian Roman! făcu uluit detectivul.

– Da, eu însumi. Îți prezint pe soția mea, balerina Ileana Dumitru.

– Bine, dar…

– Nici un dar, hohoti vesel arheologul. Este chiar ea și nu o plăsmuire de pe enigmatica Solaris**. Stimulat de durere, dornic să înlătur efectele groaznice ale clipei mele de nebunie, am pus pe roate o idee mai veche, de pe cînd buchiseam în Academia din Tomis. M-a ajutat mult și Matei Deleanu. Este vorba de un reanimator de mare putere, pe bază de curenți cerebrali, dar care poate fi pus în mișcare numai și numai de omul care a ținut cel mai mult la vremelnicul dispărut. Dar să nu intrăm acum în detalii tehnice…

Petrache Petrescu uitase pur și simplu că politețea îl obligă să spună ceva, acolo, cîteva vorbe. Privea uluit la frumoasa balerină, al cărei cadavru, răstignit în camera de sticlă de sub Dunăre, îi stăruia încă pe retină.

Înțelegîndu-l, cei doi îi făcură un semn amical de despărțire și, parcă plutind fericiți, se îndreptară spre rachetoplanul de Jawa.

„E vie! E vie! Hm, mhrr, nici să mori nu mai poți în ziua de azi!“ repeta încă în neștire detectivul atunci cînd Xe-8, pășind desculță prin iarbă, îl întîmpină la liziera codrului de pin.

Și, uitînd brusc de toate ciudățeniile ultimelor luni, șeful Centrului național pentru probleme de disciplină socială privi în vale, spre merii care înfloreau pentru a patra oară în anul acela.

Se întrebă, nu fără emoții, cum naiba se sărută o venusiană…

---

* Bun de viață – formulă medicală prin care se certifica deplina însănătoșire a unui pacient.

** Solaris – planetă imaginara despre care se vorbește într-o carte de anticipație ce făcuse vîlvă în secolele XIX – XXII.

Science-fiction-ul compromis între fantastic şi ştiinţă?

de ANA-BARBARA REBEGEA

Science-fiction şi fantastic – variante ale aceleiaşi concepţii artistice

Ultimul volum al cunoscutului scriitor clujean Leonida Neamţu «Blondul împotriva umbrei sale»* – este o culegere de nuvele şi schiţe cu profil divers, de la povestirea poliţistă la meditaţia filozofică şi la textul de umor absurd. Fantasticul străbate aceste ipostaze literare, uneori asociat, alteori nediferenţiat de ştiinţifico-fantastic, cam în maniera în care proceda Vladimir Colin în «Un peşte invizibil» sau «Viitorul al doilea» ori, ca să recurg şi la autori străini, în maniera în care erau alcătuite volumele «Moartea şi busola» de Jorge Luis Borges, «Monstrul Colombre» de Dino Buzzatti, «Planeta cu şapte măşti» de Gerard Klein etc. Relev acest fapt, întrucît el mi se pare semnificativ pentru modul cum privesc relaţia între fantastic şi science-fiction autorii înşişi şi, de asemenea, întrucît socot că e un merit al Editurii „Albatros" de a fi promovat şi la noi acest tip de ediţii.

Povestirile se pot împărţi, tematic, în mai multe grupe distincte. Astfel, paradoxurile temporale apar în «Fotografii, stampe, călătorii», unde este lansată ipoteza posibilităţii ca la întoarcerea dintr-un voiaj cosmic astronauţii să ajungă într-un timp anterior plecării lor în cursă. De asemenea în povestirea «Miraje pe Mările Sudului», unde apare o contaminare cu o idee a lui Lovecraft: „Lovecraft îşi imaginează timpul ca o pură iluzie. Nimic nu se succede, totul există dinainte, numai planul existenţei noastre operează, într-o simultaneitate de forme împietrite, secţiuni diferite, ca prin pînzele unui con, obţinînd curbe variabile."2 Căpitanul de marină Inglesias descoperă că nava lui, despre care se credea că dispăruse, a pătruns, de fapt, într-un sector a cărui existenţă se desfăşoară în alt timp: „În largul golfului... (este) o zonă. Nu e fixă. Are un fel de mişcare de giraţie, însă pentru acel timp mişcarea de giraţie e cu totul altceva decît pentru timpul nostru. Pre zentul acelei zone e cu ceva mai mult de o secunda în faţa prezentului nostru..."

«O ipoteză absurdă», «Raport final» şi «Riscurile meseriei» vorbesc despre imposibilitatea descoperirii şi înţelegerii dintre lumile cosmice, din pricina orizontului îngust al cunoştinţelor lor, intoleranţei manifestate de ştiinţă faţă de ipotezele ce contravin datelor unanim acceptate. Ceea ce Stanislaw Lem dezbătea, în tonalitate tragică, în «Solaris», Leonida Neamţu preface în obiect de ironie amară, prizonier în fond, al aceluiaşi sentiment de neputinţă, dar şi revoltat în faţa prejudecăţilor care ne plafonează.

---

* „Demonul, drama şi fericirea cunoaşterii" Viaţa Românească, nr. 7/1966.

Pe de altă parte, povestirile fantastice «Ultima aventură şi visul etern» şi «Turnurile» sînt o imagine, după mine, a nevoii de absolut a omului, ca şi a zădărniciei încercărilor lui de a-l atinge. Absolutul, privit ca un miraj inaccesibil, se refuză eroilor nu pentru că strădaniile acestora n-ar fi pe măsura țelului propus (în cea dintîi schiță, eroul îşi sacrifică cei mai frumoşi ani ai vieții pentru a descifra harta care îl va duce la tezaurul scufundat, iar în a doua mai multe generații ale unei familii scotocesc după un vestit zăcămînt diamantifer), ci pentru că forțe obscure, neomeneşti, veghează la integritatea comorilor. Este, cred, şi un avertisment implicit adresat celor care se irosesc în căutarea unor împliniri deşarte, fiindcă în «Turnurile» eroul descoperă diamantele mult rîvnite, dar, din întâmplare, cade pradă muşcăturii viperelor, în vreme ce alerga spre siluetele unor turnuri iluzorii, a căror găsire devenise tot sensul existenței lui.

Din nefericire, fiind nevoită să rezum cît mai concis posibil ideile acestor povestiri, le grupez după criterii nu prea stricte şi le sărăcesc de conținut, ceea ce duce la o nemeritată expediere a valențelor lor ideatice şi literare. Cu un sentiment de stinghereală rezerv doar cîteva cuvinte meditațiilor filozofice «Marmura şi nisipul» şi «Zăpezile de la capătul firului», două sinteze poetice asupra naşterii şi pieirii civilizațiilor într-o continuă mişcare de maree, dincolo de care rămîne însă, ca ultimă esență, omul – neîntrerupt creator al valorilor.

Povestirile sînt mai numeroase şi nu am la dispoziție spațiu pentru analiza tuturora. Printre altele, pentru cele de factură polițistă, nelipsite nici ele de elemente fantastice, mai cu seamă scurtele istorioare «Un western aproape clasic» şi «Roman detectiv (clasic) în două volume», care pun, într-un mod inedit, vechea problemă a identității între structura de gîndire a criminalului şi cea a detectivului.

Important, consider în final, este că talentatul autor al povestirilor aduce, programatic sau nu, o nouă dovadă că dacă, aşa cum într-un mai vechi articol sublinia Sanda Radian3; „«veridicitatea», plauzibilitatea în prezentarea fantasticului, extraordinarului sînt caracteristici esențiale” în seience-fiction, prin acest fapt fantasticul nu se anulează de la sine, ci din contra, poate deveni cu atît mai tulburător. Dacă aptitudinile autorului o permit, fireşte.

Aptitudinile lui Leonida Neamțu o permit.

1.Editura Albatros, 1973. 2. Ovid Crohmălniceanu, op. cit.

Salve, Lucretius!

de MAXIMIN TRACUL

Pe maestrul Carus, cunoscut mai degrabă prin prenumele pe care l-a făcut celebru, îl întîlneşti dacă dai ocol bustului înverzit de vreme al lui Epicur. În umbra răcoroasă a aceluia, adăpostindu-se astfel de canicula mediteraneeană, latinul îşi transcrie versurile cu o pană ținută oricînd la îndemînă, în dosul urechii, sub cununa de laur. „Ştii – zice Lucretius, arătînd bustul – sînt fericit să-l copiez, nu cutez a-l depăşi, e prea mare!" Iar recunoaşterea aceasta exprimă nu atît modestie, cît un real complex de inferioritate față de acela pe care îl numise cîndva, cam retoric: „a Greciei podoabă", promițîndu-şi să nu se abandoneze tihnei şi odihnei pîna ce n-avea să-i traducă sistemul de fizică într-o amplă poemă.

Dacă ai răbdare să-l asculți, maestrul îți mai face uitate complexele, vorbindu-ți cu însuflețire despre felul cum vede el naşterea luminilor în cosmogonia poetizată la care trudeşte. „La naiba cu miturile!" izbucneşte uneori, strîmbîndu-şi fața într-o expresie acră. Şi într-adevăr, sub privirile înciudate ale lui Joe şi ale clanului său olimpian, teoretizează, în ritmul legănat al spuitorului de versuri, despre nişte corpusculi indivizibili şi indestructibili, proveniți din universuri degradate şi predispuşi la compunerea altora, într-o inspirată dialectică a transformării. Atomii aceştia ar parcurge vidul prin căderea cauzată de propria lor greutate, pe o direcție uşor deviată de la verticală. Fireşte, căderea îi conduce spre aglomerări, susține Lucretius, născîndu-se astfel materia condensată, cu corpurile ei însuflețite şi neînsuflețite. Parcă recunoşti ceva din Democrit, dar cadențele largi, îndelung repetate, te fac să uiți de faptul că ți se explică riguros un sistem de fizică şi te crezi intrat într-un spațiu primordial, unde materia încearcă un colosal efort de realcătuire. Fierberea haotică? Nu, mai dregabă o disciplinare severă a substanței, fără ca prin aceasta spectacolul imaginat să-şi piardă din proporții, nici din puterea de seducție exercitată asupra aceluia care-l urmăreşte pe fundul minții.

Maestrul e convins că formarea planetei trebuie să urmeze o anumită ordine, prioritate avînd atomii grei, din care se încheagă pămîntul. Apa, focul, eterul vor avea la bază, ca în mai toate bunele teorii ale timpului, atomi din ce în ce mai uşori şi mai netezi. Ajunşi în nucleul imens, încă nediferențiat, aceştia vor fi eliminați prin presiune, ca dintr-un burete care se contractă, țîşnind afară în ordinea inversă a greutății lor. O implozie şi o explozie stelară, văzute cu ochiul uşor şi miop al Antichității, care adună sub aceeaşi retină intuiții surprinzătoare şi reprezentări naiv-mecaniciste ale fenomenelor originare.

Epopeea cosmogonică va continua cu expulzarea corpurilor astrale (soare, lună), despre care maestrul ştie şi e gata să jure că sînt nişte sfere relativ dense, mişcate prin spațiul aerian între cer şi pămînt. Aşa că nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să meditezi cu îngăduință la neajutorata ştiință a epocii, stăpînă abia pe cîteva metode

de cercetare, şi acelea inoperante în cazul unor fenomene mai greu de descîlcit. Sprijinindu-se de soclul lui Epicur (în partea cu umbră), Lucretius zîmbeşte superior atunci cînd, cu gîndul fugit la nişte inamici bănuiţi, neagă fără drept de apel existenţa gravitaţiei universale. Şi uite că atunci, intrînd în jocul maestrului, iei şi tu în derîdere teoria antipozilor, care tot de la inamicii contestaţi pleacă. Îl aprobi pe Lucretius, ca să nu-i strici discursul, deşi observi cum, de la o vreme, cununa de laur i-a cam alunecat pe ceafă şi stă strîmbă. Dar de ce să nu te prefaci uimit, fie şi numai pentru cîteva clipe, de neruşinarea cu care unii afirmă că la antipozi („Ce antipozi, de unde pînă unde antipozi?“ exclami într-un bine regizat acces de revoltă) ar exista fiinţe care merg cu capul în jos, fără să se prăbuşească în genunea cerească de sub ei. Chiar aşa: cum să nu se prăbuşească, din moment ce maestrul nu admite atracţia universală? Ascultîndu-l, începi să te întrebi dacă nu cumva catastrofa aceea, în eventualitatea că încă nu s-a produs, se va produce de acum înainte. Dar n-ai răgaz să duci cugetarea pînă la capăt, că maestrul insistă să-ţi citească rolul versificat al unei surprinzătoare şi profetice meditaţii despre căderea corpurilor în vid. Şi dacă nu mai apucă s-o facă, asta e din pricina faptului că, în timp ce-şi potriveşte răsuflarea pe dimensiunile cadenţate ale versului clasic, dispare treptat într-un sul de papirus cu literele prăfuite, de milenii, frumos: *De rerum natura*.

Cronică fantastică a şahului

de ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

Portretul-robot al celui care l-a învins pe Fischer (1)

Stabilirea unei ierarhii obiective a eroilor ce au dominat în decursul istoriei scena eşichierului va deveni o problemă solubilă doar atunci cînd vom putea să furnizăm unui computer toate criteriile necesare determinării priorităţilor. Dificultăţile scad vertiginos dacă ne propunem să desemnăm pe acela care a stîrnit cea mai mare vîlvă. Numele acestuia este incontestabil Robert James Fischer. Faima de scandal planetar a unui jucător altminteri cu excepţionale însuşiri a suscitat o nemaipomenită risipă de calificative, multe dintre ele frizînd naiv absolutul.

De fapt, sensul şi dimensiunile celui de al unsprezecelea campion al lumii ne rămîn tăinuite în vălurile viitorului care, clarificînd unele probleme majore, ridicate în faţa fiecărui lider al şahului, va fixa coordonatele parabolei lui R.J.F.

Unde se află punctul maxim al carierei sale? Momentul cuceririi titlului coincide cu apogeul curbei lui evolutive sau abia după împlinirea visului său îi vom cunoaşte în toată amploarea geniul? Nu cumva a atins el un vîrf în timpul memorabilelor meciuri ale candidaţilor şi era în declin încă de pe atunci cînd l-a învins pe Spasski? Poate că nu va mai juca deloc (să ne amintim de ciudăţeniile unor stele ale firmamentului american: Morphy, Fine) sau, dimpotrivă, asemenea lui Tal, îşi va ului adversarii prin

reveniri spectaculoase după ce-şi va pierde coroana...

Deocamdată sîntem doar în domeniul supoziţiilor, iar viitorul are forţa de a introduce acel parametru în stare să facă viabilă oricare dintre ele. Totuşi există şi anumite condiţii obiective, datorită cărora unele linii de dezvoltare se vor realiza cu o mai mare probabilitate decît altele. Or, tocmai în această privinţă tabloul periodic al stilurilor* ne poate fi de folos. Şi, reciproc, trebuie să declarăm deschis: socotim că acest ultim episod („fantastic“) al cronicii şahului are, de fapt, rolul unui test al validităţii tabloului periodic. Atunci cînd adevăratul învingător al lui Fischer va fi cunoscut de toţi, se va putea stabili în ce măsură trăsăturile lui stilistice esenţiale coincid cu acelea induse de noi, pe baza unor legităţi pe care le-am presupus că ar exista în dezvoltarea şahului.

Tentaţia anticipării, existentă de-a lungul întregii aventuri umane, ne încearcă şi pe noi să desluşim în semnele trecutului şi în ale unui prezent tulbure chipul încă de negură al învingătorului lui Fischer. Chiar dacă el figurează de pe acum în diagramele oficiale şi i se cunoaşte structura şahistă, numele lui este mai puţin important deoarece precumpănitoare vor fi acele laturi ce s-au dezvoltat după instaurarea domniei lui R.J.F. Asimilarea creaţiei fischeriene, încorporarea acesteia în tezaurul de cunoştinţe ale eşichierului vor produce mutaţii nu numai în generaţiile ce vor urma, ci şi în viziunea contemporanilor, astfel încît dacă, de exemplu, va apărea un spectaculos „Spasski redivivus”, realizatorul performanţei se va deosebi structural de cel ce a fost înfrînt în 1972, după cum însuşi Fischer, păstrîndu-şi titlul, va fi o variantă net îmbunătăţită faţă de cel de astăzi.

Acum, după încheierea pasionatei călătorii (doar en passant fantastice) pe oceanul furtunos al şahului, angajîndu-ne împreună cu Fischer într-un ameţitor periplu în spaţiile viitorului, vom invoca spiritul de luptă, de artă şi ştiinţă al celui ce va fi campionul deceniului următor. Prin mijlocirea unor eroi fictivi, vom reliefa, în paginile următoare, trăsăturile plauzibile ale unor mari potrivnici, aleşi după criteriile impuse de însuşi tabloul stilurilor, din care nici chiar R.J.F. nu poate evada, urmînd ca, după un notoriu procedeu de identificare, să alcătuim un portret-robot al aceluia care va face din actualul „moment Fischer“ rampa de lansare spre o nouă culme a eşichierului, culme desigur uimitoare, dar, din fericire, nu cea din urmă.

200 000 de reni pentru un meci

Deşi salonul celebrului hotel specializat „Caissa“ din Los Angeles era plin pînă la refuz, larma produsă de cei aproape două mii de „fani“ ai şahului nu depăşea numărul de decibeli impus de normele internaţionale. Temîndu-se de reacţiile bizare ale campionului, cei mai mulţi comunicau doar prin intermediul radiourilor portative.

Pe măsură ce se apropia ora începerii celor mai ciudate tratative din istoria eşichierului, discuţiile deveneau mai rare, zgomotul de fond al sălii se diminua treptat,

* Vezi Colecţia numărul 464.

marcînd tensiunea celor ce aşteptau cu sufletul la gură desfăşurarea evenimentului.

Un ropot puternic de aplauze explodă pe neaşteptate, anunțînd intrarea lui Robert James Fischer. Imediat ce acesta luă loc în mijlocul avocaților şi al consilierilor săi, purtătorul de cuvînt al ilustrului mare maestru se ridică şi se adresă auditoriului:

– Doamnelor şi domnilor, de cîteva luni ziarele din întreaga lume comentează hotărîrea campionului lumii de a-şi pune titlul în joc înaintea termenului fixat de Federația internațională. S-au lansat nenumărate supoziții, născocindu-se cele mai fanteziste variante. Tocmai pentru a clarifica definitiv situația a fost convocată această întrunire, în care oricine doreşte să devină challenger va putea anunța în fața tuturora ofertele sale, condițiile întîlnirii şi, mai ales, onorariul pus la dispoziția noastră. Celor ce ar considera această licitație sui generis drept o lezare adusă sistemului oficial, le oferim următoarea explicație: din moment ce R.J.F. consideră că va învinge pe oricine îi va sta în față, indiferent ce coeficient Elo ar avea – singurele criterii interesante le constituie asigurarea succesului publicitar şi dobîndirea unei burse cît mai mari. În consecință, aşteptăm să auzim părerile dumneavoastră.

Cei care se aşteptau la proteste vehemente din partea unor foruri oficiale au fost dezamăgiți. Ici-colo se creară imediat grupuri în jurul unora dintre aşii epocii, diferiți bancheri întreprinzători oferind capitalurile necesare avansării unor propuneri.

Un timp se scurse fără să se întîmple nimic. Apoi, din mijlocul asistenței, se ridică un ins cu totul necunoscut specialiştilor şi care rosti într-o englezească impecabilă:

– Domnule Fischer, mă numesc Knut Borg şi asigur un fond de un milion de dolari în următoarele condiții: 70% învingătorului, restul învinsului. În cazul unei egalități, întrucît dv. rămîneți în posesia titlului pe care îl puteți exploata mai departe, îmi vor reveni mie cele 70%. Încasările şi drepturile pentru televiziune le vom împărți, bineînțeles în mod egal. Drept garanție a contractului, vă prezint acceptarea de către „Meat and Horn Corporation“ a unei livrări de 200.000 de reni, a căror valoare depăşeşte cu mult suma în discuție. Sînt gata să încep meciul oricînd şi oriunde. Permiteți-mi, vă rog, să mă retrag pentru a vă da posibilitatea să studiați cu atenția cuvenită clauzele anunțate. Locuiesc în acest hotel şi voi aştepta 24 de ore răspunsul dv. Vă mulțumesc. La revedere!

Efectul discursului fu asemănător celui al uraganului „Innocenza“. Ziariştii dispărură într-o clipă şi luară cu asalt cabinele de transmisie pentru a lansa noutatea. Şocul era cu atît mai mare cu cît noul pretendent era un anonim al lumii eşichierului.

Apărută după numai 50 de minute, ediția specială se epuiza rapid şi iscă în rîndul majorității cititorilor zîmbete înțelegătoare pentru extravagantul multimilionar dornic să plătească oricît evadarea din anonimat.

În aceeaşi zi, o nouă ediție publica declarația lui Fischer: „Deşi ar fi trebuit să aştept şi alte oferte, am acceptat. Acordul meu se datorează numai intenției de a descuraja alte exhibiții ale celor dornici de publicitate prin mijlocirea nobilului nostru sport. Fără nici o pauză, vom juca o zi rundă, o zi partida întreruptă. Fiindu-mi necesare

şase victorii, sfătuiesc spectatorii să nu-şi rezerve bilete pentru runda a şaptea“.

Cota pariurilor se stabili de la început la 100:1, dar puţini erau aceia care se încumetau să arunce un cent pe şansa necunoscutului, deşi meciul egal era dat în favoarea sa.

Cu nu mai puţin de cinci mii de dolari a fost plătită o ştire adusă la cunoştinţa publicului în seara zilei respective; John Babbler, radiotelegrafistul unei expediţii arctice internaţionale, comunicase următoarele date despre Knut Borg: acesta era fiul unui şef lapon de păstori, proprietari ai unor imense turme de reni, îmbogăţiţi în urma boom-ului produselor naturale; vorbea curent opt limbi moderne; absolvise facultăţile de matematică din Upsala şi Göteborg; era autorul unei controversate lucrări de doctorat: „Relaţii numerice între infiniturile de grade diferite“.

A doua zi dimineaţa, bookmakerii înregistrară cîteva pariuri pe numele lui Knut Borg şi scăzură cota la 80:1.

Ziarul „Big Racket“ a plătit zece mii de dolari lui George Beard – reprezentantul pentru Arctica al unei firme australiene de aparate electrice de bărbierit –, care pătrunsese în casa noului challenger, descoperind acolo şase încăperi tixite cu publicaţii şahiste şi un computer din generaţia a patra.

Pînă seara cota pariurilor scăzu vertiginos la 15:1, şi se fixă acolo. În ediţia de seară, jurnalele publicară articole ale unor mari somităţi care dovedeau negru pe alb că studierea exclusivă a literaturii şahiste, fără practica marilor turnee şi a luptei cu cei mai puternici adversari, nu poate asigura depăşirea unui anumit plafon, total insuficient pentru a face faţă unui jucător de talia campionului lumii.

Prezenţa spectatorilor la prima rundă întrecu aşteptările organizatorilor, care, cu aprobarea lui Fischer, instalară fotolii pînă la 47 cm de scaunul său. Opt puternice reflectoare serveau tot atîtor camere de televiziune gata să surprindă cele mai subtile reacţii ale combatanţilor.

Sosit cu douăzeci de minute înaintea startului, Bobby împărţi cu bunăvoinţă surîsuri, strîngeri de mînă şi autografe, lăsîndu-se cu o îngerească răbdare fotografiat şi filmat de orice amator sau profesionist. Îşi primi partenerul cu bunăvoinţa bunicului ce asistă indulgent la năzdrăvăniile nepoţelului, şi curînd partida începu.

Jucînd cu piesele negre, Fischer alese apărarea Nimzovici, varianta din partida a 5-a a meciului său cu Spasski. Spre surprinderea tuturora, Knut Borg executa mutările rapid, cu faţa impasibilă şi relaxată. Curînd, se văzu că el şi-a ales cea mai bună linie de joc, recomandată chiar de R.J.F. în best-seller-ul său cu titlu amăgitor „Şahul fără lacrimi“. Campionul începu să gîndească din ce în ce mai mult, fără să reuşească totuşi ruperea ritmului de metronom al adversarului, care dădea impresia că nu este surprins de nici una dintre magistralele riposte.

Pentru a evita pericolele surprinzătoarei dominări teritoriale pe care o exercita Borg, Fischer bloca poziţia, elaborînd periculoase contraatacuri în eventualitatea unor străpungeri temerare ale rivalului. Dar, pe măsură ce partida avansa, devenea

tot mai clar că challengerul nu va risca nimic, organizîndu-se şi el în vederea combaterii oricărei agresiuni. Duelul manevrelor fu lung şi avu drept rezultat o blocare completă a poziţiei. Remiza era inevitabilă, şi, la propunerea astrului american, a şi fost consemnată la mutarea a 50-a.

Senzaţionala ştire făcu într-o clipă ocolul lumii. Achizitorii biletelor pentru runda a şasea, anticipata zi a triumfului fischerian, suferiră o grea decepţie, pierzînd posibilitatea vînzării lor cu suprapreţ. Societăţile de televiziune, care îşi asiguraseră transmisiile numai pentru prima jumătate a întîlnirii, plăteau acum înzecit pentru prelungirea contractului.

Numărul ziariştilor acreditaţi deveni de trei ori mai mare, dar cel al spectatorilor admişi în sală se reduse: fură desfiinţate, la cererea lui R.J.F., primele trei rînduri de fotolii. De asemenea, au fost înlăturate şi două camere de televiziune cu reflectoarele respective.

Runda a doua a confirmat excelenta pregătire teoretică a laponului, care a jucat cu piesele negre o variantă, favorită a lui Fischer, din apărarea siciliană.

Obligat să lupte împotriva propriilor lui sisteme şi prevenit, asupra cunoştinţelor lui Borg, campionul pregăti îndelung atacul, dar fu nevoit să amîne mereu declanşarea lui din pricina apărării exacte şi a posibilităţilor de contralovituri pe care le întrevedea. Ceea ce îl uimea era constatarea că i se opuneau idei de joc preconizate de el după nenumărate ore de analize şi pe care le ştia cu totul necunoscute altora. Părea că, avînd un mecanism asemănător de gîndire şi pornind de la aceleaşi structuri, Borg ajunsese la concluzii identice. Situaţia se stabiliza, şi, din încleştarea strategică ce a urmat, a reieşit limpede că cel care calcula mai rapid era reprezentantul Europei septentrionale,

O încercare temerară a campionului de a complica cu orice preţ partida opri răsuflarea milioanelor de telespectatori; comentatorii pronosticau un duel pe viaţă şi pe moarte, cu un oarecare avantaj însă pentru challenger. Dar, spre uimirea tuturora, acesta nu exploata ocazia ivită, ci găsi o cale de simplificări forţate, după care remiza deveni inevitabilă.

Următoarele partide se desfăşurară după acelaşi tipic: Knut Borg obţinea o poziţie sigură din orice deschidere, utiliza un fantastic bagaj de cunoştinţe pentru a elabora structuri impenetrabile, evita printr-un calcul exact orice cursă, nu se lăsa tentat de nici una dintre posibilităţile de a obţine avantaj pe căi periculoase şi dovedea o tehnică impecabilă a finalurilor. Nici cei mai pătrunzători analişti nu găsiră fisuri în rigoarea construcţiilor sale, de pe înălţimea cărora părea că aşteaptă ocazia unei lovituri sigure, decisive.

Ritmul rapid al rundelor, impus chiar de Fischer prin regulament, şi imposibilitatea de a întrerupe şirul jocurilor au instaurat o stare de tensiune insuportabilă. După zece remize consecutive, campionul riscă necugetat, fu sancţionat prompt, dar reuşi să obţină o jumătate de punct după o lungă apărare, uşurată mult de maniera tehnicistă

în care juca Borg. Sub semnul unei delăsări, două runde se încheiară apoi prin egalități după numai 15 mutări.

Cota pariurilor scăzu vertiginos la 3:1, iar laponul primi 314 scrisori de amenințare. Grupuri rivale clanului bookmakerilor angajară lupte de stradă soldate cu 27 de grav răniți şi în oraş se instaură o adevărată stare de asediu.

Constrînşi de pariori, avocații lui R.J.F. cerură un minuțios examen medical şi un control tehnic al mobilierului din jurul mesei de joc, pentru a descoperi eventualele instalații electronice ascunse, dar nu se găsi nimic.

La runda a 14-a, se produse un veritabil seism: Fischer nu se prezentă şi fu declarat învins. A clacat nervos? Voia să abandoneze? Era o manevră pentru dezechilibrarea adversarului? Întreaga omenire aştepta cu nerăbdare urmările acestui act extravagant. Contralovitura fu neaşteptată: Borg nu se prezentă la jocul următor şi scorul redeveni egal.

Lupta reîncepu cu şi mai multă înverşunare într-o încăpere fără spectatori şi fără camere de televiziune, singurul admis în preajma jucătorilor fiind arbitrul. Nimic nu-l scoase din echilibrul sistemului său defensiv pe matematicianul-şahist constructor al unor teribile metereze, care îi creau o nestrămutată încredere, dar şi o infailibilă conştiință a propriilor limite.

Ultimele partide se desfăşurară sub semnul unei totale indiferențe din partea lui Fischer, care dădea semne vădite că a renunțat la ideea de a cîştiga. Scorul final (12-12) nu schimba deținătorul titlului, dar producea comutări sensibile în optica generală asupra şahului.

Despre Knut Borg s-a aflat apoi că timp de 15 ani studiase aproape întreaga literatură de specialitate, sistematizată cibernetic. Pe această temelie a elaborat programe de analiză şi de perfecționare a variantelor, pe care şi le-a însuşit treptat, folosindu-se de cea mai modernă tehnică pentru antrenarea puterii de calcul şi a memoriei.

Problema ridicată de senzaționala performanță a dat multe dureri de cap teoreticienilor, incapabili să explice coerent acest fapt singular: chiar fără experiența marilor competiții, dar însuşindu-şi tezaurul şahist prin metode cibernetice, o excepțională inteligență matematică a putut ține o clipă în cumpănă geniul lui R.J.F.

Bineînțeles, Knut Borg determină apariția unor exegeți care, printr-o avalanşă de studii, îi dovediră că posedă şi alte calități ascunse sub mantia tehnicistă şi scorniră chiar legende despre mistuitoarele-i pasiuni din copilărie, legate de sportul minții. În ciuda nenumăratelor pronosticuri asupra viitoarei activități a lui Borg, acesta, satisfăcut de splendida-i reuşită, era ocupat acum pînă peste cap cu documentarea sa în direcția calculului numeric al proceselor psihologice,

Curînd însă, începu să fie uitat, în centrul preocupărilor ziariştilor din întreaga lume aflîndu-se pregătirile pentru apropiata „licitație‰ de la Los Angeles, care urma să desemneze un al doilea adversar pentru Robert James Fischer, pînă la proxima întîlnire oficială din programul F.I.D.E.

(În numărul viitor: „CHALLENGER FĂRĂ VOIE“)

465

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

● APRILIE 1974
PREȚUL 1 LEU

41 007